

Bibelens gave, 2. del

De katolske bispekonferencer for England & Wales og Skotland har udgivet et fælles læredokument om bibellæsning. Med bispekonferencernes tilladelse bringer catholica.dk dokumentet, fordelt på artikler, der vil blive bragt cirka med én artikel om ugen gennem fem uger. Her følger anden del.

Af bispekonferencerne i England & Wales og Skotland ¹

Anden del

At forstå Guds ord

Har der været et ord så stort som dette? (5 Mos 4,32)

13. Guds ord i menneskesprog

Gud kommunikerer med os ud af kærlighed, og mens han gør det, tilpasser han ordet til vor menneskelige situation. Guds ord udtrykkes i menneskesprog; det er en grundliggende indsigt i forståelsen af Bibelens gave (*Dei Verbum*, 11).² Denne indsigt er en udfordring. Hvordan kan vi tilstrækkeligt værdsætte både den guddommelige realitet af Guds ord i Bibelen og dets menneskelige dimension? Hvis ikke vi anerkender Bibelens guddommelige realitet, nærer vi ikke ærbødighed for den som et

---

¹ Oversat af Lillian Kristensen

² **Klik her** for at se dette koncilsdokument

inspireret ord af Gud. Hvis ikke vi anerkender de menneskelige træk i Bibelen, ender vi i fundamentalisme, som forårsager en tøven overfor at stille dybere spørgsmål til teksten. Sådant en tilgang interesserer sig kun lidt for den historiske oprindelse og udvikling af Bibelen og vanskeliggør derved forståelsen af den gradvise åbenbaring af Guds ord i vekslende historiske situationer. Erkendelsen af, at Guds ord kommer i menneskelig form, går tilbage til de tidligste tider, men moderne studier af Bibelen har gjort store fremskridt med at udrede, hvad denne erkendelse indebærer.

14. Bibelens sandhed

De bibelske skrifter hævder selv at være inspireret af Gud; at Gud er deres forfatter og at de blev skrevet under Helligåndens inspiration. Ganske som profeterne var inspireret af Guds Ånd til at forkynde ordet, sådan er også "ethvert skrift [...] indblæst af Gud og nyttig til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed" (2 Tim 3,16). På baggrund af den faktiske brug og accept i Kirken blev det gradvist afgjort, hvilke bøger der skulle anses for at være inspirerede. Disse bøger blev oplyst som hørende til Den hellige Skrift og blev "kanoniske", altså grundlæggende for trosreglen.³ Hele folkets tro var afspejlet i afgørelsen af, hvilke bøger der skulle medtages i Bibelens kanon. De bøger, som blev erklæret for kanoniske og inspirerede af Guds Ånd, indeholder "den sandhed, som Gud med henblik på vor frelse har ønsket skulle nedskrives i disse hellige skrifter" (*Dei Verbum*, 11). Det er vigtigt at notere sig, at Det andet Vatikankoncil lærer, at Bibelens sandhed er at finde i alt, der er skrevet ned "for vor frelses skyld". Vi skal ikke forvente fuldstændig nøjagtighed fra Bibelen i andre, ikke-religiøse henseender. Vi skal ikke forvente at finde fuld videnskabelig nøjagtighed eller komplet historisk præcision i Bibelen.

15. Bibelens inspiration

Gud er Bibelens forfatter, men de hellige forfattere er også sande forfattere. Hvordan kan det hænge sammen? Teksten i *Dei Verbum* bekræfter, at Gud "handlede i og gennem" de hellige forfattere (*Dei Verbum*, 11). Inspiration bør ses som en ekstraordinær handling af Helligånden i sind og hjerte hos dem, der var involveret i udarbejdelsen af Bibelens skrifter. Da vi er opmærksomme på, at det bibelske materiale ofte havde en lang periode af mundtlig tradition bag sig, før det blev skrevet ned, må vi sige, at Helligåndens inspiration også var virksom i disse stadier ved at lede sind og hjerte hos dem, der var involveret i udviklingen af materialet. Vi må også anerkende, at inspirationen fra Guds Ånd arbejdede i fællesskaberne, både jødiske og kristne, hvorfra det bibelske materiale udgik. Alligevel arbejdede inspirationens nådegave i hele sin rigdom i sind og hjerte hos dem, der nedskrev den endelige tekst. I sidste ende forbliver Bibelens inspiration et mysterium i Guds kærlighed, der rækker ud efter os – et mysterium, som vi ikke fuldt ud kan trænge til bunds i.

16. En parallel til inkarnationen⁴

Fra den kristne tros første århundrede har kirkefædre og teologer anerkendt, at Guds ord kommer til os i menneskelig form. St. Johannes Chrysostomos,⁵ Østkirkens store fader, kommer ofte ind på den "guddommelige bøjen sig ned til os",⁶ som tilpasningen af Guds ord til vor begrænsede

³ En nærmere forklaring på begrebet trosreglen følger nedenfor i afsnit 22. Red.

⁴ Dvs. Guds Søns menneskevordelse. Red.

⁵ 347-407 o.a.

⁶ Engelsk: "divine condescension". Ordet er vanskeligt at oversætte til dansk, da den umiddelbare oversættelse er "nedladdenhed", der har konnotationer i retning af "storsnuedethed" – og det er tydeligvis ikke meningen her. Ordet kommer fra det latinske udsagnsord "condescendere", der kan oversættes "stige ned til samme niveau". Her er det oversat ved "bøjen sig ned til os"; "kommen os i møde" kunne også bruges. Red.

menneskelige forståelse er udtryk for. *Dei Verbum* følger Chrysostomos ved at drage en parallel mellem inkarnationen af Guds Søn og det menneskelige udtryk af Guds ord: "For Guds ord udtrykt på menneskeligt sprog er som menneskelig tale, ligesom den evige Faders Ord engang iførte sig menneskets skrøbelige legeme og blev mennesker lig. " (*Dei Verbum*, 13). Vor Gud kommer villigt for at iføre sig vor menneskelighed. Sønnen kommer for fuldt ud at leve et menneskeligt liv, og Guds ord deler helt og fuldt dynamikken i det menneskelige sprog.

17. Bibelens menneskelige dimension

For at forstå Guds ord i Bibelen må vi derfor forsøge at forstå de menneskelige forfatteres intention. I bestræbelsen på dette kan vi lære af dem, der udviklede teknikker til at forstå anden litteratur fra antikken. Disse teknikker kommer generelt ind under betegnelsen "den historisk-kritiske metode". Den pavelige Bibelkommissions redegørelse, *Fortolkning af Bibelen i Kirken*, udgivet i 1993,⁷ gennemgår de forskellige teknikker, der bruges i denne metode, evaluerer dem og kommer også med en detaljeret redegørelse for andre metoder og tilgange til Bibelen. Det mest afgørende spørgsmål er dette: hvilken litterær form benyttede de menneskelige forfattere for at kunne kommunikere Guds ord? Her kommer vi til det vigtige spørgsmål om de "litterære genrer", der er anvendt i Bibelen. Forståelsen af den litterære genre, der er brugt, er et vigtigt redskab i forståelse af teksten. I den banebrydende rundskrivelse om Bibelen *Divino Afflante Spiritu*, udgivet i 1943,⁸ opmuntrede pave Pius XII Bibelens fortolkere til at udforske de litterære genrer, der blev brugt af datidens mennesker i Østen, for at kunne afgøre hvilke lignende litterære former der blev anvendt af Bibelens forfattere. *Dei Verbum* bekræfter, at sådanne spørgsmål skulle stilles til hele Bibelen (*Dei Verbum*, 12). Vi må nødvendigvis være opmærksomme på både den litterære form, der blev brugt af dem, der skrev Bibelen, og på de genrer, der blev benyttet af andre mennesker i antikken (*Dei Verbum*, 12). Denne forskning har båret frugt gennem mange år. Der er gjort betydende bestræbelser på at afgøre den præcise natur af de skrifter, vi kalder "evangelierne".

18. Bibelens enhed

Udforskning af Bibelens menneskelige dimension tillader os at opdage det guddommelige budskab. I dette har vi brug for at påkalde hjælp fra Helligånden, som inspirerede disse skrifter. På denne måde vedkender vi os, hvad Bibelen virkelig er, nemlig Guds ord i menneskeligt sprog, inspireret af Guds Ånd. Vi skal heller ikke isolere særlige tekster og meninger fra resten af Bibelen, men skal være opmærksomme overfor sammenhængen og enheden i hele Bibelen (*Dei Verbum*, 12). Forståelse af teksten i hele Bibelens sammenhæng vil sige, at vi er i stand til at høre Guds ord i hele dets fylde. Især læser vi de jødiske skrifter med en ny indsigt på grund af den fuldendelse, som Kristus bragte, og som er udfoldet i Det nye Testaments bøger.

19. Fundamentalismens fare

Fænomenet fundamentalisme er udbredt i verden i dag og medfører en uforsonlig intolerance, som både udelukker lytten til andre synspunkter og villigheden til dialog. Der er væsentlige farer involveret i en fundamentalistisk tilgang til Bibelen. Fundamentalistisk læsning vil ofte fokusere på en bestemt tekst eller tekster, og se bort fra dem, der udtrykker andre perspektiver, og den gør derfor en delvis og ufuldstændig forståelse i Bibelen til noget absolut. Sådant en tilgang er farlig, for ek-

⁷ Dansk oversættelse v/ Hanne Gregersen og Erling Tiedemann. Ansgarstiftelsens Forlag 1997, ISBN 87-88297-23-3, 135 sider, 125 kr. hæftet. **Klik her** for at se redegørelsen.

⁸ **Klik her** for at se denne rundskrivelse (engelsk)

sempel når folk i én nation eller gruppe ser et mandat til egen overlegenhed i Bibelen og endda mener, at de har tilladelse fra Bibelen til at udøve vold mod andre. Den fundamentalistiske læsning ser bort fra den mangfoldighed af synsvinkler og den udvikling i forståelsen, som findes i Bibelen, og den anerkender ikke tilstedeværelsen af "ufuldkomne og tidsbetingede forhold" i Bibelen (*Dei Verbum*, 15). "Fundamentalismen [opfordrer] mennesker til en slags intellektuelt selvmord" (*Fortolkning af Bibelen i Kirken*, I.F.), for den støtter en overnaturlig fortolkning af de bibelske tekster, hvor der ikke tages tilstrækkeligt hensyn til, at en given tekst befinder sig på et udviklingsstade i en tradition. Fundamentalisme vil ofte have et alt for forenklet syn på den litterære genre og behandler de fortællende tekster, der er af en mere sammensat natur, som historiske (*Fortolkning af Bibelen i Kirken*, I.F). Fundamentalistisk læsning ignorerer grundlæggende de forskellige menneskelige dimensioner i de bibelske skrifter og undervurderer dermed Bibelens gave og den "guddommelige bøjning sig ned til os", som giver os Guds ord i menneskesprog.

20. Bibelens dynamik

Århundreder af refleksion og bøn har hjulpet kristne til at opdage nye sandheder og nye betydninger af bibelske passager. Katolsk troslære har værdsat den "spirituelle betydning" af Bibelen, som har været defineret som "den mening, der udtrykkes af de bibelske tekster, når man læser dem under Helligåndens indflydelse og indenfor den kontekst, som udgøres af Kristi påskemysterium og af det nye liv, der følger deraf" (*Fortolkning af Bibelen i Kirken*, II.B.2). Senere forståelser rækker ud over det, de oprindelige menneskelige forfattere havde som intention. Materiale om den forjættede Messias, for eksempel, blev forstået på en ny og mere fuldstændig måde, da Kristus kom. Katolsk troslære har talt om en "mere fuldstændig måde", *sensus plenior*. Sådan en mere fuldstændig forståelse udspringer af, at teksten selv ofte er rigere end forfatterens intention og indeholder muligheder, som Helligånden aktualiserer i historiens gang. Moderne indsigt med hensyn til sprogets natur har udforsket og klargjort det skrevne ords potentiale for at give anledning til ny forståelse og indsigt gennem læsningen i ny kontekst og tid (*Fortolkning af Bibelen i Kirken*, II.A). Den "mere fuldstændige måde" kan forklare en bibeltekst ved "den betydning, som en bibelsk forfatter tillægger en tidligere tekst" eller ved "den betydning, som en autentisk læremæssig tradition eller en koncilsdefinition giver en bibeltekst" (*Fortolkning af Bibelen i Kirken*, II.B.3) Bibelske kommentatorer bruger også termen "gen-læsning", når de refererer til senere forståelse af de tidligste tekster i Bibelen (*Fortolkning af Bibelen i Kirken*, III.A.1)

21. Kirkefædrene

Katolikker har altid værdsat den bibelforståelse, som kirkefædrene og de spirituelle forfattere gennem århundreder havde. Sådanne bibelkommentarer illustrerer Bibelens rigdom og nærer stadig Kirken. Enhedsforståelsen af Bibelen blandt kirkefædrene gjorde, at de var mindre opmærksomme overfor åbenbaringsens historiske udvikling, og de så f.eks. ofte skjulte kristologiske meninger i detaljer i Bibelen. Deres brug af sådan "allegorisk" fortolkning⁹ kan ofte synes overdreven, men kirkefædrene lærer os ikke desto mindre at læse Bibelen med en autentisk kristen ånd (*Fortolkning af Bibelen i Kirken* III.B.2). I vor egen tid der en fornyet interesse i at studere disse gamle kommentarer. Det skal bydes velkommen og opmuntres, for det demonstrerer og øger forståelsen af, at Kirkens tradition udvikler sig – både blandt katolikker og andre kristne.

⁹ En fortolkning, der bygger på en antagelse af, at en tekst er udtryk for billedsprog

22. Trosreglen

Som traditionen udviklede sig, begyndte kirkefædrene, blandt andre St. Irenæus,¹⁰ at tale om "trosreglen" (*regula fidei*). De lavede kortfattede oversigter over den grundlæggende lære om troen, baseret på Bibelen. Denne udvikling i forståelsen af Bibelen indebærer på ingen måde, at der ses bort fra teksternes bogstavelige mening, som opnås ved at undersøge de menneskelige forfatteres intention, og vigtigheden af den historisk-kritiske metode bliver heller ikke bagatelliseret. Samtidig må vi også være fuldt opmærksomme på "troens analogi", hvilket betyder, at vi må forstå de enkelte passager i Bibelen i harmoni og sammenhæng med alle trossandhederne (*Dei Verbum*, 12; *Katolske Kirkes Katekismus*, 114).

23. En afbalanceret tilnærmelse

For bedre at forstå Bibelen må vi fuldt ud anerkende, at den er "Guds ord i menneskesprog". Gud er forfatteren, og de hellige forfattere er også sande forfattere. Begge dimensioner må respekteres, ganske som Pave Johannes Paul II har belært os om: "Katolsk eksegeses opmærksomhed stopper ikke op ved de blot menneskelige aspekter af den bibelske åbenbaring, hvilket den historisk-kritiske metode til tider gør med urette, og heller ikke ved de blot guddommelige aspekter, som fundamentalismen vil det; den katolske eksegesis anstrenger sig for at bringe begge aspekter for dagen, forenede i den Guds »kommen-os-imøde« (*Dei Verbum*, 13), som lægger grunden for hele Den hellige Skrift".¹¹ Vi værdsætter og forundres over den måde, Gud rækker ud efter os gennem det menneskelige: i inkarnationen af Guds Søn, Ordet, der blev kød, og i det menneskelige udtryk af Guds ord.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

---

¹⁰ Biskop af Lyon, ca. 130-ca.202. o.a.

¹¹ Jf. punkt 14 i pave Johannes Pauls tale ved præsentationen af Den pavelige Bibelkommissionens redegørelse for fortolkningen af Bibelen i Kirken. **Klik her** for at se talen, der i øvrigt er medtaget i den danske oversættelse af bibelkommissionens redegørelse. **Klik her** for at se hele denne redegørelse. Red.